

Vergaderjaar 1988–1989

21 258

Memorandum van Overeenstemming met de Universiteit van de Verenigde Naties, met Bijlage; 's-Gravenhage, 11 mei 1989

Nr. 1

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitters van de Eerste Kamer en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 30 augustus 1989

Ter griffie van de Eerste en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal ontvangen op 31 augustus 1989. De wens dat de in de eerste alinea genoemde overeenkomst aan de uitdrukkelijke goedkeuring van de Staten-Generaal zal worden onderworpen, kan door of namens een of beide Kamers of door ten minste vijftien leden van de Eerste Kamer dan wel dertig leden van de Tweede Kamer te kennen worden gegeven uiterlijk op 30 september 1989.

Ter voldoening aan het ter zake bepaalde in de Grondwet,¹ de Raad van State gehoord, heb ik de eer U hierbij ter stilzwijgende goedkeuring over te leggen het op 11 mei 1989 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Memorandum van Overeenstemming tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Universiteit van de Verenigde Naties, inzake de vestiging van het Instituut voor nieuwe technologie «Intech» van die Universiteit te Maastricht, met bijlage (Trb. 1989, 75 en 106).³

Een toelichtende nota bij het Memorandum gelieve U hiernevens aan te treffen. De goedkeuring wordt alleen voor Nederland gevraagd.

Tevens heb ik de eer U hierbij mede te delen de eveneens op 11 mei 1989 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Overeenkomst waarin de (gebruikelijke) voorrechten en immuniteiten van het Instituut zijn neergelegd (Trb. 1989, 74). Ingevolge de desbetreffende bepalingen van de Grondwet,² behoeft deze Overeenkomst niet de goedkeuring van de Staten-Generaal.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
H. van den Broek

¹ Art. 91, (1), add. art. XXI, (1) (a) G.W. en art. 61, (3), G.W. 1972

² Add. art. XXI (1) (b) G.W. jo. art. 62 (1) (a) G.W. 1972

³ Ter inzage gelegd op de bibliotheek

S-IZ

TOELICHTENDE NOTA

Memorandum van Overeenkomst tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Universiteit van de Verenigde Naties

Inleiding

De Universiteit van de Verenigde Naties (UNU) is een autonoom orgaan van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties en werd opgericht na aanvaarding van resolutie 3081 (XXVIII) d.d. 6 december 1973 (vide het Handvest van de Universiteit, hiernevens bijgevoegd). De Universiteit opereert onder het gezamenlijke sponsorschap van de Verenigde Naties en de UNESCO. Het universitaire centrum is gevestigd te Tokio. Het beheerslichaam van de Universiteit wordt gevormd door de Raad van de Universiteit bestaande uit 24 gekozen leden en 3 ex officio leden (de Secretaris-Generaal van de VN, de Directeur-Generaal van UNESCO en de Uitvoerend-Directeur van het United Nations Institute for Training and Research (UNITAR).

De Raad van de Universiteit heeft zich sinds jaren gericht op verdere uitbouw van de Universiteit tot een gedecentraliseerd multipolaire, mondiale, universitaire instelling. In dit kader benaderde de Rector van de Universiteit de regering in 1983 met het voorstel tot vestiging van een instituut van de Universiteit in Nederland. Hoewel de vooruitzichten bijzonder gunstig waren en de besprekingen inzake de voortgang van het «World Institute for Development Economics Research» (WIDER) voorspoedig verliepen, besloot de Raad van de Universiteit op 5 december 1983 tot vestiging van UNU-WIDER in Finland. Terzake werd de Tweede Kamer der Staten-Generaal nader geïnformeerd door middel van beantwoording van schriftelijke vragen gesteld door de kamerleden Weisglas, Gualthérie van Weezel (d.d. 12/1/1984, Aanhangsel bij de Handelingen van de Tweede Kamer, vergaderjaar 1983/84 nr. 453) en van Van Rey, Den Ouden-Dekkers, Weisglas en Franssen (d.d. 1/3/1984, Aanhangsel bij de Handelingen van de Tweede Kamer, vergaderjaar 1983/84 nr. 576).

De Universiteit van de Verenigde Naties benaderde de regering enige tijd later met het voorstel tot oprichting en vestiging in Nederland van een «UNI-programma on the potential employment creation and New Technologies». Teneinde de levensvatbaarheid van een dergelijk universitair instituut te kunnen beoordelen werd de Universiteit door de regering aangespoord terzake eerst een haalbaarheidsstudie te doen verrichten. De haalbaarheidsstudie werd uitgevoerd door een projectgroep van de UNU en de Rijksuniversiteit Limburg onder leiding van Prof. C. M. Cooper, verbonden aan het Institute of Sociale Studies te Den Haag. (vide bijlage)¹ De uiteindelijke resultaten van de haalbaarheidsstudie werden zowel door de Universiteit van de VN als de Nederlandse regering als positief beoordeeld. De aanbevelingen van deze studie vinden hun weerslag in artikel 2 van de Statuten van het UNU-Instituut voor Nieuwe Technologieën (als bijlage bijgevoegd)¹ De nadruk in de werkzaamheden van het wetenschappelijk instituut, genoemd «Instituut voor Nieuwe Technologieën», van de Universiteit van de Verenigde Naties (UNU-INTECH) zal komen te liggen op het interdisciplinair onderzoek en training met betrekking tot de invoering van nieuwe technologieën en de daaruit voortvloeiende economische en sociale gevolgen, met name in ontwikkelingslanden.

¹ Ter inzage gelegd op de bibliotheek.

Artikelsgewijze toelichting

Art. I Vestiging en juridische status

Het hoogste orgaan van de Universiteit van de Verenigde Naties, de Raad, besloot tijdens haar 31e zitting, gehouden te Brazilia d.d. 26–30 juli 1988 tot oprichting van het Instituut voor Nieuwe Technologieën (UNU-INTECH) en dit Instituut te vestigen te Maastricht. Vanwege de bestaande contacten tussen de Universiteit van de Verenigde Naties en de Rijksuniversiteit in Limburg juicht de regering vestiging in Maastricht toe. Ook de geografische ligging van Maastricht lijkt bij de beslissing van de Raad van positieve invloed te zijn geweest. De Universiteit streeft ernaar in de toekomst ook bij de Nederland omringende landen wetenschappelijke en financiële interesse op te wekken voor het Instituut.

Het Instituut zal een integraal deel vormen van de Universiteit van de VN en verkrijgt een autonome status nodig ter vervulling van haar doelstellingen en activiteiten zoals vastgelegd in artikel II van de Statuten van het Instituut. De dagelijkse leiding komt te berusten bij een Directeur die zal worden benoemd door de Rector van de Universiteit van de VN na consultatie van zowel het Bestuur van het Instituut als de Voorzitter van de Raad van de Universiteit.

Het Bestuur van het Instituut zal in totaal 8 leden omvatten, waaronder één te benoemen op voordracht van de Nederlandse regering, en 2 ex officio leden nl. de Rector van de Universiteit van de VN en 1 lid van de Raad van de UNU (Vide artikel IV, lid 2 van de Statuten).

Art. II Financieringsmodaliteit

De Raad van de Universiteit van de Verenigde Naties stelt als eis dat Instituten van de Universiteit een autonome financieringsconstructie dienen te kennen op basis van vrijwillige bijdragen, waardoor onvoorziene belasting van de centrale UNU-begroting kan worden voorkomen. Teneinde de grootst mogelijke financiële zekerheid voor continuïteit van het Instituut te bewerkstelligen hanteert de Universiteit de constructie van een reservefonds (endowment fund). De inkomsten uit de belegging van een dergelijk fonds dienen ter financiering van de operationele kosten van de Instituten van de Universiteit van de VN.

Belangrijk obstakel tijdens het overleg over vestiging van het Instituut in Nederland vormde de uitdrukkelijke voorwaarde van de Universiteit dat Nederland een bijdrage aan het reservefonds, het zgn. endowment fund, van de UNU diende te leveren. Zowel de hoogte van het door de Universiteit gevraagde bedrag (US \$ 43 miljoen) als de modaliteit (endowment fund) waren moeilijk aanvaardbaar.

De regering meent dat, hoewel ter wille van vestiging in Nederland aan een bijdrage aan het reservefonds van de Universiteit niet te ontkomen valt, de Universiteit gemotiveerd dient te blijven andere potentiële donoren te bewegen tot vrijwillige bijdragen.

Aan de eis van de Universiteit tot een bijdrage aan het reservefonds meende de regering daarom slechts onder bepaalde voorwaarden tegemoet te moeten komen. Na overleg met de Universiteit werd besloten tot een reservefonds van fl. 30 miljoen, en een financiering zoals hierna vermeld (vide ook art. II van het Memorandum van Overeenkomst). Voor deze financieringsmodaliteit is gekozen om tegemoet te komen aan zowel de uitdrukkelijke voorwaarde van de Universiteit tot deelname aan het reservefonds als de voorkeur van de regering voor jaarlijkse subsidiebijdragen tot uitdrukking te brengen.

Het bedrag (ad fl. 30 miljoen) dat de regering nu voornemens is ter beschikking te stellen aan de Universiteit ten behoeve van het reserve-

fonds zal uitsluitend, na overleg met de regering, worden belegd in niet risico dragende fondsen (bij voorkeur Nederlands schatkistpapier). Ter verduidelijking diene dat UNU-INTECH daarover niet kan beschikken en het Instituut het bedrag derhalve ook niet kan belenen. Het fonds zal worden aangehouden op een rekening bij een Nederlandse bank in Nederland zolang het Instituut te Maastricht zal bestaan. De regering verliest haar recht op het bedrag (ad fl. 30 miljoen) niet. Het bedrag zal bij opheffing terugvloeien naar de algemene financiële middelen van de Nederlandse overheid tenzij de regering, in overleg met de Universiteit, anders mocht beslissen. De door beide partijen overeengekomen bestemming zal worden voorgelegd aan de Staten-Generaal. Het Instituut zal daarnaast een eigen bankrekening openen waarop de inkomsten uit het reservefonds, giften en contributies zullen worden gestort.

De bijdragen aan het reservefonds (totaal fl. 30 miljoen) zullen lastens de begrotingen komen van:

a. de Minister voor Ontwikkelingssamenwerking; over de jaren 1989 t/m 1991 voor een bedrag ad fl. 5 miljoen per jaar, lastens Hoofdstuk V van de Rijksbegroting; begrotingsartikel 03.10.06; Speciale VN-programma's, UNU-INTECH.

b. het Ministerie van Economische Zaken; lastens de EZ/Perspectieven Nota Limburg-fondsen 1989 voor een bedrag ad fl. 15 miljoen;

Daarnaast komt lastens de begroting van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen jaarlijks een bedrag ad fl. 1 miljoen ter dekking van operationele kosten van het Instituut. Dit bedrag, dat eveneens op een apart begrotingssubartikel wordt opgevoerd, zal onderhevig zijn aan indexeringprocedures die gebruikelijk zijn bij de bepaling van subsidies aan Nederlandse universiteiten en andere hoger onderwijs- en research instellingen.

Voorts zal het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen, gelet op de wetenschappelijke waarde van het in Nederland te vestigen Instituut, het Instituut in de gelegenheid stellen in open competitie met andere wetenschappelijke instellingen mee te dingen naar bijdragen uit onderzoeken trainingfondsen waarover het ministerie het beheer voert.

Het werkprogramma en de begroting van het Instituut (UNU-INTECH) worden opgesteld door de Directeur en ter goedkeuring voorgelegd aan het Bestuur van het Instituut (art. IV para 8b van de Statuten). Na goedkeuring door het Bestuur dient de begroting als onderdeel van de begroting van de Universiteit te worden aangeboden aan het beheerslichaam (de Raad) van de Universiteit van de Verenigde Naties (art. VIII para 8 van de Statuten). De fondsen beheerd door en voor het Instituut zijn onderworpen aan de accountancy van de Raad voor Accountants van de Verenigde Naties (art. VIII para 9 van de Statuten). De Raad van Accountants is samengesteld uit hoofden van de Algemene Rekenkamers of hieraan gelijk gekwalificeerden van 3 verkozen VN-lidstaten. De Raad van Accountants biedt haar rapporten aan aan de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties.

Door bovengenoemde voorwaarden en regelingen acht de regering voldoende zekerheden voor verantwoord gebruik aan het reservefonds aanwezig. De toezichthoudende taak van Nederland is via een vertegenwoordiger in het Bestuur van het Instituut, alsmede door lidmaatschap van de VN verzekerd.

Art. III-IV Huisvesting, onderhoud en openbare dienstverlening

De Gemeente Maastricht is bereid het Instituut gedurende de eerste 5 jaar huurvrijstelling te verlenen. Voorzieningen voor de huisvesting te Maastricht zijn getroffen in het voormalige klooster van de zusters van de

congregatie van Maria Eerherstel aan de Kapoenstraat/Witmakersstraat te Maastricht. Met betrekking tot het onderhoud werd een lastenkverdeling overeengekomen waarbij de gemeente Maastricht de in de Annex van het Memorandum van Overeenkomst genoemde werkzaamheden voor haar rekening neemt.

Huisvesting van het personeel, deskundigen, cursisten en beursalen vindt plaats op kosten van het Instituut. Indien nodig zal de gemeente Maastricht haar diensten aanbieden ter bemiddeling. De Gemeente Maastricht zal er tevens op toezien dat op non-discriminatoire wijze het Instituut voorzien wordt en blijft van openbare dienstverleningen.

Art. V Voorrechten en immuniteiten

De voorrechten en immuniteiten zijn neergelegd in de zgn. zetelovereenkomst (Agreement between the Kingdom of the Netherlands and the United Nations University regarding the UN University Institute for New Technologies). De tekst van deze overeenkomst (hiernevens als bijlage toegevoegd)¹ spreekt voor zichzelf.

De zetelovereenkomst behoeft geen parlementaire goedkeuring op grond van additioneel artikel XXI, eerste lid, onderdeel b, van de Grondwet, juncto artikel 62, eerste lid, letter a, van de Grondwet naar de tekst van 1972, juncto artikel 3 van de Wet van 24 december 1947 (Stb. H 452), houdende goedkeuring van het Verdrag van 13 februari 1946 nopens de voorrechten en immuniteiten van de Verenigde Naties.

Art. VI Evaluatie

De regering acht het, ter verzekering van het wetenschappelijk niveau en de financiële levensvatbaarheid van het instituut, nodig dat na 5 jaar functioneren het Instituut aan een evaluatie wordt onderworpen. De Universiteit van de VN onderkent met de regering dat ook daarna op gezette tijden de Rector van de Universiteit opdracht tot evaluatie dient te geven.

De regering hecht eraan dat, met name bij de eerste evaluatie-exercitie, ook de aanbevelingen van de haalbaarheidsstudie als «terms of reference» worden gehanteerd.

Opening van het Instituut

Door zowel UNU als de regering wordt het wenselijk geoordeeld het Instituut zo snel mogelijk haar werkzaamheden te doen aanvangen. Het Instituut zal na 3 jaar haar geplande omvang hebben bereikt. Ondertekening van zowel het Memorandum van Overeenkomst als de zetelovereenkomst vond plaats op 11 mei 1989. Deze overeenkomsten zullen voor wat het Koninkrijk betreft alleen voor Nederland gelden.

De Minister voor Ontwikkelingssamenwerking,
P. Bukman

De Minister van Onderwijs en Wetenschappen, a.i.,
G. J. M. Braks

De Minister van Economische Zaken,
R. W. de Korte